

Bankų apklausos apžvalga

2021 m. III ketvirtis

APKLAUSOS TIKSLAI, SUDARYMO METODAI IR PRINCIPAI

Atliekant Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausą, siekiama gauti informacijos apie bankų skolinimo veiklą: taikomus kreditavimo standartus, paskolų namų ūkiams ir įmonėms sąlygas, jų kaitos veiksnius, paskolų paklausą, bankų lūkesčius dėl tolesnės kreditavimo raidos ir kt.

Apklausos respondentai – vadovaujamas pareigas paskolų teikimo padaliniuose einantys bankų darbuotojai. Rengiant šią apžvalgą, naudoti apibendrinti duomenys, gauti Lietuvos bankui atlikus keturių komercinių bankų ir penkių užsienio bankų filialų (toliau – bankai) apklausą. Jų buvo prašoma atsakyti, kaip per 2021 m. trečiąjį ketvirtį pasikeitė bankų skolinimo veikla, kokie buvo bankų atstovų lūkesčiai dėl kreditavimo standartų ir paskolų paklausos kitimo per artimiausius tris mėnesius. Apklausą atlikta 2021 m. spalio mėn.

Apklausos rezultatų apžvalgoje pateikiama apibendrinta respondentų nuomonė ir ji nebūtinai parodo oficialią bankų, taip pat ir Lietuvos banko ar jo tarnautojų poziciją ir vertinimus. Apibendrinant nuomonę ir skaičiuojant vieną ar kitą atsakymą pasirinkusių bankų dalį, bankų atsakymai traktuojami vienodai, nepriklausomai nuo jų užimamos rinkos dalies.

Paveiksluose pateikiamas rodiklis „procentų skirtumas“ yra apibrėžiamas kaip bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos švelninami, dalies (procentais) ir bankų, atsakiusių, kad skolinimo standartai arba sąlygos griežtinami, dalies skirtumas. Vertinant paklausą procentų skirtumas reiškia bankų, atsakiusių, kad paklausa auga, dalies ir bankų, atsakiusių, kad paklausa mažės, dalies skirtumą.

Nuo 2015 m. Lietuvoje veikiančių komercinių bankų ir užsienio bankų filialų apklausos rezultatai įtraukiami ir į euro zonos bankų apklausos, kurią viešai skelbia Europos Centrinis Bankas (ECB), rezultatus. Šioje ir ECB skelbiamoje apžvalgoje esantys rezultatai gali nesutapti, nes, atsižvelgiant į esamą praktiką, ECB yra pateikiami ne visų apklausoje dalyvavusių, o keturių didžiausių rinkos dalį pagal turimą turtą užimančių bankų apibendrinti apklausos rezultatai. Euro zonos bankų apklausos apžvalgą galima rasti [ECB interneto svetainėje](#).

APKLAUSOS REZULTATŲ SANTRAUKA

Apklaustos rezultatai rodo, kad 2021 m. trečiąjį ketvirtį bankuose sparčiai didėjo namų ūkių ir įmonių kreditavimo paklausa, švelnėjo vartojimo paskolų teikimo standartai, o gyvenamojo nekilnojamojo turto (NT) rinkoje bankai ir toliau tikėjosi spartaus kainų augimo ir išvėlgę susiformavusius disbalansus. Fiksuojama didėjanti visų analizuojamų segmentų kreditavimo paklausa, kuri pandemijos pradžioje buvo reikšmingai susitraukusi. Skolinimo rinkoje ir toliau jaučiamas padidėjęs konkurencinis spaudimas, dalis bankų nurodė, kad švelnino vartojimo paskolų teikimo standartus, bet būsto paskolų ir paskolų įmonėms teikimo standartai nekito. Bankai namų ūkių ir daugumos įmonių būklę vertina palankiai, tačiau nuo pandemijos labiausiai nukentėjusių viešbučių ir restoranų finansinė būklė vis dar vertinama prastai. Bankų lūkesčiams dėl gyvenamojo NT kainų augimo vis dar esant aukštumose, disbalansus būsto rinkoje išvėlgė beveik visi apklaustieji, o vertinimas dėl disbalansų komercinio NT rinkoje gerėjo ir grįžo į priešpandeminį lygį.

APKLAUSOS REZULTATŲ APŽVALGA

2021 m. trečiąjį ketvirtį bankai šiek tiek švelnino vartojimo paskolų teikimo standartus¹ ir sąlygas², o būsto paskolų ir paskolų įmonėms teikimo standartai nekito. Du iš septynių vartojimo paskolas teikiančių bankų nurodė truputį sušvelninę skolinimo šiam segmentui standartus dėl pagerėjusio rizikos vertinimo, rizikos toleravimo ir padidėjusio konkurencinio spaudimo (žr. 7 b pav.). Taip pat švelnėjo ir vartojimo paskolų teikimo sąlygos – buvo mažinama paskolų marža, didinamas paskolos dydis, ilginami terminai (žr. 8 b pav.). Savo ruožtu paskolų įmonėms ir būstui įsigyti standartai per ketvirtį nekito (žr. 1 ir 7 a pav.). Šiek tiek griežtėjo įmonių paskolų teikimo sąlygos – buvo didinami užstato reikalavimai, mažinamas paskolos arba kredito linijos dydis, nors rizikingesnių paskolų marža truputį sumažėjo, t. y. sušvelnėjo sąlygos. Bankai jau šeštą ketvirtį iš eilės nurodė, kad šiek tiek sumažino būsto paskolų maržas, taip buvo švelninami su užstato susiję reikalavimai (žr. 8 b pav.). 2021 m. ketvirtąjį ketvirtį dauguma bankų skolinimo standartų keisti neketino, nors keli bankai nurodė, kad švelnins skolinimo namų ūkiams standartus, o vienas bankas planavo juos griežtinti įmonėms (žr. 5 ir 11 pav.).

Analizuojamu laikotarpiu augo tiek įmonių, tiek namų ūkių kreditavimo paklausa. Beveik pusė apklaustųjų (4 iš 9 bankų) nurodė, kad didėjo paskolų įmonėms paklausa (žr. 4 pav.), ypač smulkiojo ir vidutinio verslo bei trumpalaikių paskolų segmentuose. Tokiam paklausos didėjimui įtaką darė išaugęs investicijų ir apyvartinių lėšų poreikis. Paskolų įmonėms paklausos augimo bankai tikėjosi ir 2021 m. ketvirtąjį ketvirtį (žr. 6 pav.). Pusė respondentų fikso ir būsto paskolų paklausos augimą – paklausa didėjo jau penktą ketvirtį iš eilės, o augimo priežastys, bankų nuomone, buvo tos pačios: pagerėjusios būsto rinkos perspektyvos, padidėjęs vartotojų pasitikėjimas ir išaugusios gyventojų santaupos, palankus palūkanų lygis (žr. 10 a pav.). Vartojimo paskolų paklausos augimas stebimas jau antrą ketvirtį iš eilės – didėjimą fikso trys iš septynių bankų ir, jų manymu, paklausą skatino ilgalaikio vartojimo prekių poreikis, vartotojų pasitikėjimas bei bendras palūkanų lygis (žr. 10 b pav.). Keli bankai tikėjosi, kad paskolų namų ūkiams paklausa didės ir kitą ketvirtį (žr. 12 pav.).

Bankai ir toliau teigiamai vertino namų ūkių ir daugumos įmonių būklę, tačiau viešbučių ir restoranų finansinė padėtis vis dar vertinama neigiamai. Palankiausiai buvo vertinama prekybos, NT ir žemės ūkio įmonių finansinė būklė – teigiamai šiuos segmentus vertino daugiau nei du trečdaliai bankų (žr. 13 pav.). Didesnė dalis bankų vidutiniškai vertino transporto ir statybos veiklų įmones, o viešbučių ir restoranų veiklų įmonių būklę didžioji dauguma bankų ir toliau vertino blogai. Vis dėlto statybos įmonių bei viešbučių ir restoranų būklės vertinimas per ketvirtį šiek tiek pagerėjo. Daugumos įmonių finansinės būklės raida buvo

¹ Skolinimo standartai yra vidinės banko nuostatos, kuriomis remiantis suteikiamos paskolos. Standartai apibrėžia bankui priimtinas besiskolinančiojo kriterijus: pajamas, turimą turta, amžių, užimtumą. Standartai nustatomi prieš derybas su klientais dėl skolinimo sąlygų ir prieš priimant sprendimą dėl paskolos suteikimo ar paraiškos atmetimo.

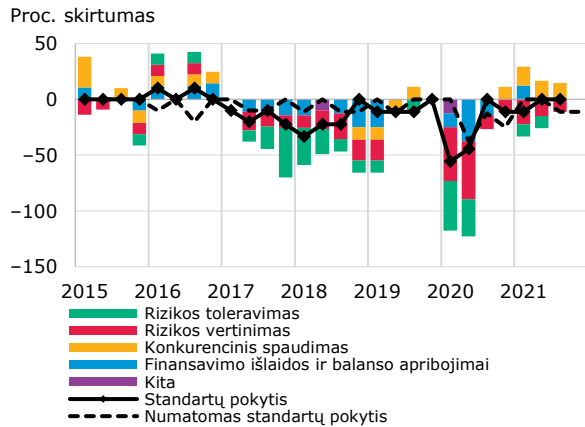
² Skolinimo sąlygos – tai sąlygos, kuriomis bankas sutinka skolinti: paskolos ir užstato dydis, trukmė, skolinimo marža, lyginamasis palūkanų normos indeksas, su kuriuo siejama skolinimo marža, papildomi mokesčiai (sutarties sudarymo, administravimo ir kt.).

vertinama kaip stabili, o dalis bankų tikėjosi, kad gerės namų ūkių, viešbučių ir restoranų bei prekybos įmonių finansinė būklė (žr. 14 pav.). Bankai pastebėjo konkurencijos augimą skolinant daugumos veiklų įmonėms ir namų ūkiams ir tikėjosi, kad konkurencija didės ir kitą ketvirtį (žr. 15 ir 16 pav.). Dauguma bankų skolinimo įmonėms ir namų ūkiams neribojo, tačiau ir toliau atsargiau buvo skolinama viešbučių ir restoranų veiklas vykdančioms įmonėms (žr. 17 pav.).

Lūkesčiams dėl gyvenamojo NT kainų augimo vis dar esant aukštumose, disbalansus būsto rinkoje išvelgė beveik visi apklaustieji, o vertinimas dėl disbalansų komercinio NT rinkoje gerėjo ir grįžo į priešpandeminį lygį. Lūkesčiai dėl naujos statybos būsto kainų kilimo, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, nekito – visi apklaustieji manė, kad kainos kils, o didžioji dauguma (6 iš 9 bankų) tikėjosi didesnio nei 5 proc. metinio kainų augimo (žr. 19 pav.). Senos statybos būsto segmente kainų augimą prognozavo aštuoni iš devynių bankų, kaip ir ankstesnį ketvirtį, tačiau vienu banku sumažėjo manančiųjų, kad kainos didės daugiau nei 10 proc. (1 bankas). Lūkesčiai dėl komercinio NT kainų augimo reikšmingai nesikeitė – tik vienas bankas manė, kad kainos per artimiausius metus mažės. Antrą ketvirtį iš eilės bankų, manančių, kad gyvenamojo NT rinkoje yra susiformavusių disbalansų, dalis buvo itin išaugusi – aštuoni iš devynių atsakiusių šioje rinkoje išvelgė disbalansus tiek paklausos (6 bankai), tiek pasiūlos (4 bankai) pusėse, o didžioji dalis jų (5 iš 8) teigė, kad kainos yra per didelės (žr. 20 ir 21 pav.). Savo ruožtu komercinio NT rinkoje disbalansus išvelgiančių bankų dalis sumažėjo ir grįžo į priešpandeminį lygį – tik vienas bankas šioje rinkoje išvelgė paklausos pusės disbalansus.

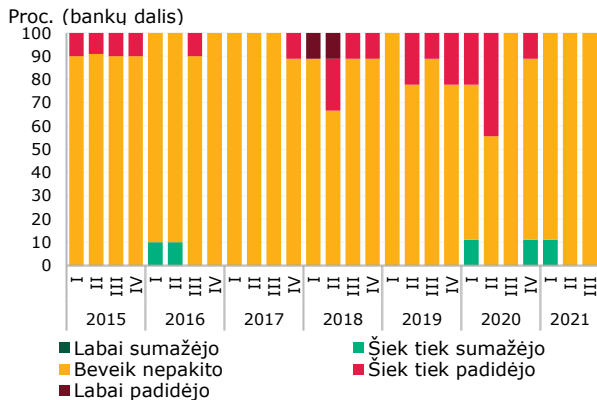
SKOLINIMAS ĮMONĖMS

1 pav. Įmonėms taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

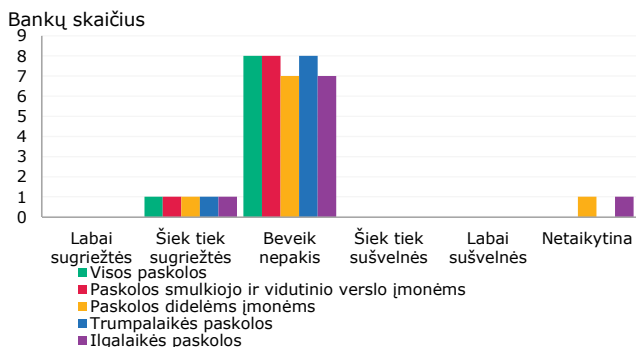
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

3 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito įmonių pateiktų ir atmetų naujų paskolų paraiškų dalis?

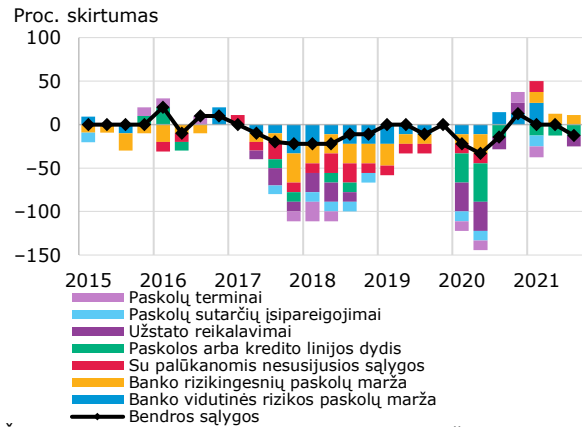
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

5 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis Jūsų banko taikomi paskolų įmonėms standartai?

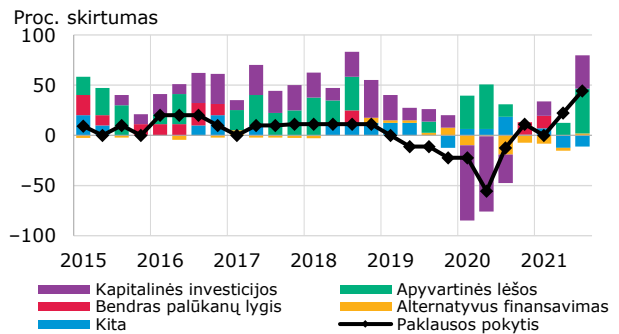
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

2 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo įmonėms sąlygos?

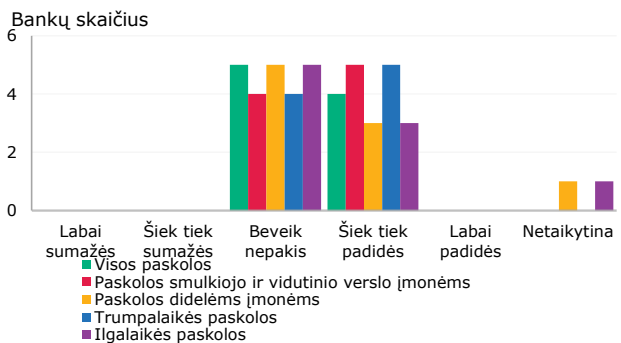
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

4 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų įmonėms paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro vidaus finansavimas, paskolų iš kitų bankų, paskolų iš nebankinių institucijų, obligacijų ir akcijų išleidimo kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro susiliejimų (įsigijimų) ir restruktūrizacijos bei skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priežasčių aritmetiniai vidurkiai. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

6 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų ir kredito linijų įmonėms paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

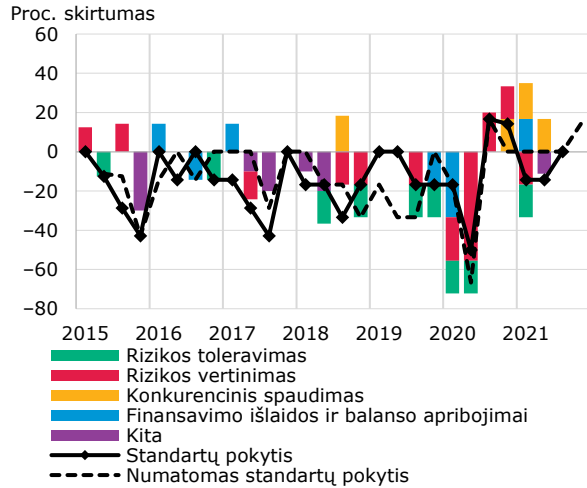

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

SKOLINIMAS NAMŲ ŪKIAMS

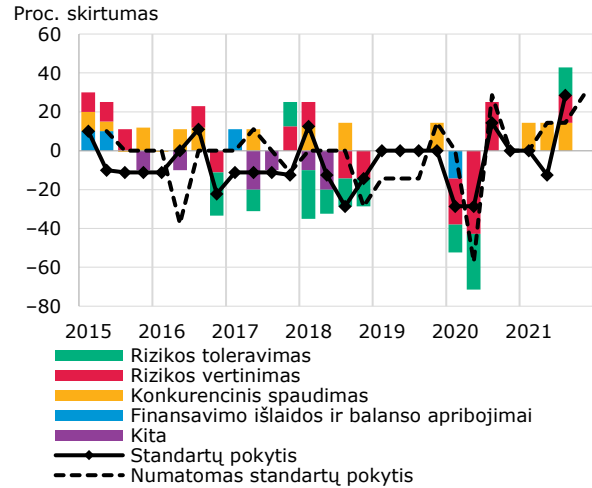
7 pav. Bankų namų ūkiams taikomų paskolų ir kredito linijų standartų pokytis per ketvirtį, jį lėmę veiksniai ir numatomas standartų pokytis kitą ketvirtį

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

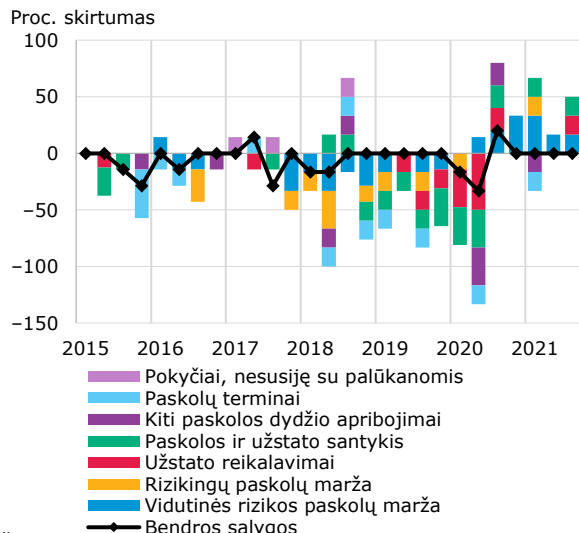
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia standartų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

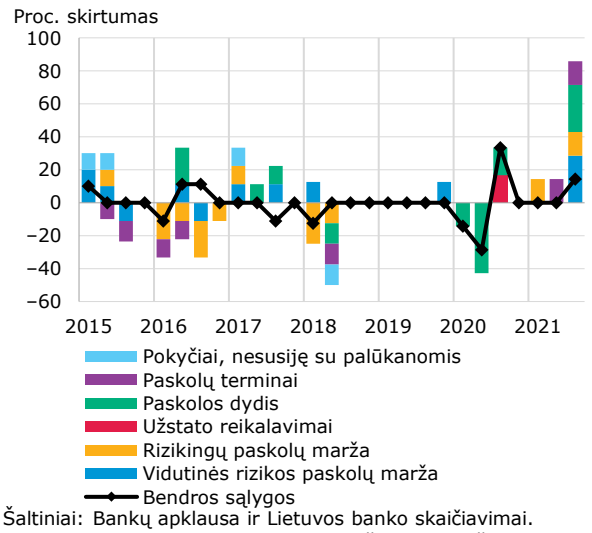
8 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų ir kredito linijų teikimo namų ūkiams sąlygos?

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

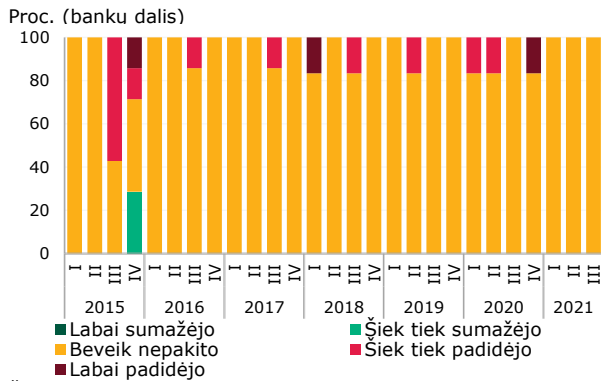
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
Pastaba: teigiamas proc. skirtumas reiškia sąlygų švelninimą, neigiamas – griežtinimą.

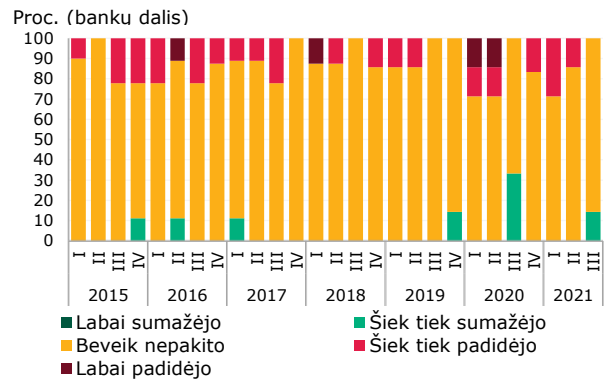
9 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito namų ūkių pateiktų ir atmestų naujų paskolų paraiškų dalis?

a) Būsto paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

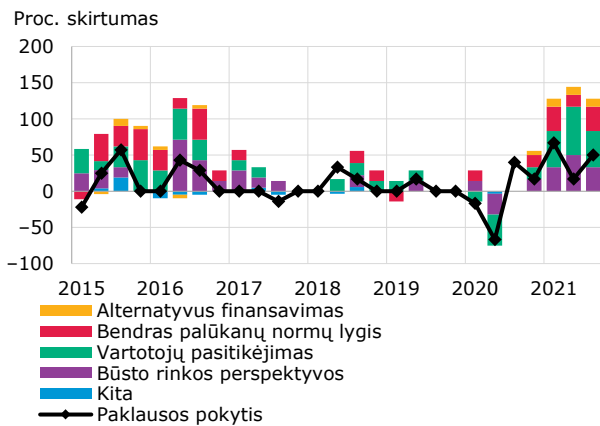
b) Vartojimo ir kitos paskolos

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

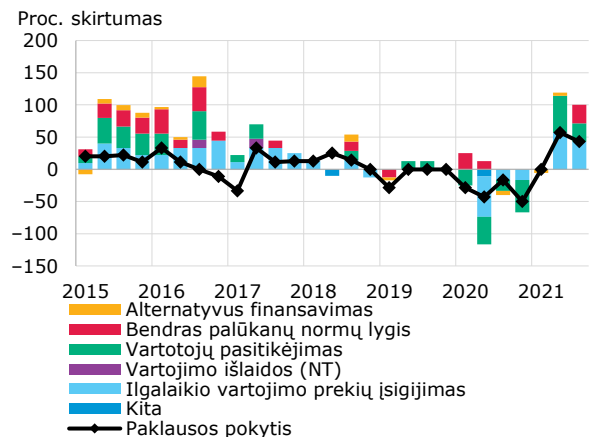
10 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito paskolų namų ūkiams paklausa ir kokie veiksniai tą lėmė?

a) Būsto paskolos

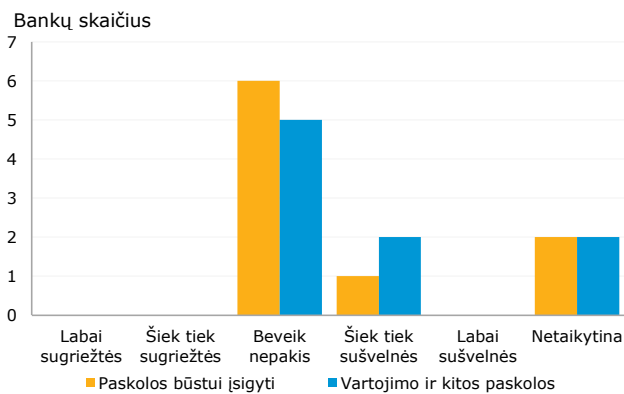
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai. Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro namų ūkių santaupų, paskolų iš kitų bankų ir kitų finansavimo šaltinių kategorijų aritmetinis vidurkis. „Kita“ sudaro reguliacinio ir fiskalinio paskolų būstui įsigyti rinkos režimo, skolos refinansavimo kategorijų ir kitų priešasčių aritmetinis vidurkis. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

b) Vartojimo ir kitos paskolos

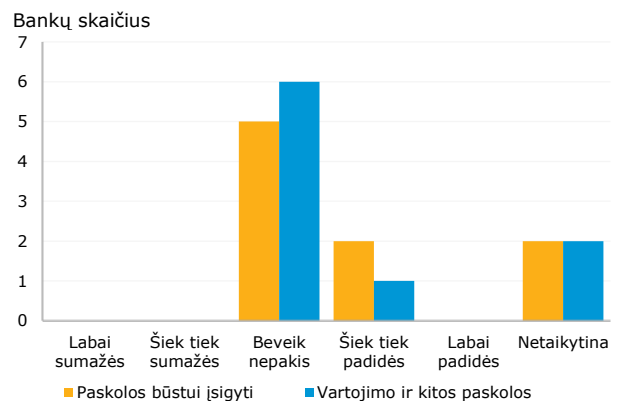
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai. Pastabos: alternatyvų finansavimą sudaro namų ūkių santaupų, paskolų iš kitų bankų ir kitų finansavimo šaltinių kategorijų aritmetinis vidurkis. Vartojimo išlaidos (NT) – tai vartojimo išlaidos, finansuotos iš paskolos su įkeičiamu nekilnojamoju turtu. Teigiamas proc. skirtumas reiškia paklausos didėjimą, neigiamas – mažėjimą.

11 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis kredito namų ūkiams standartai?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai. Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

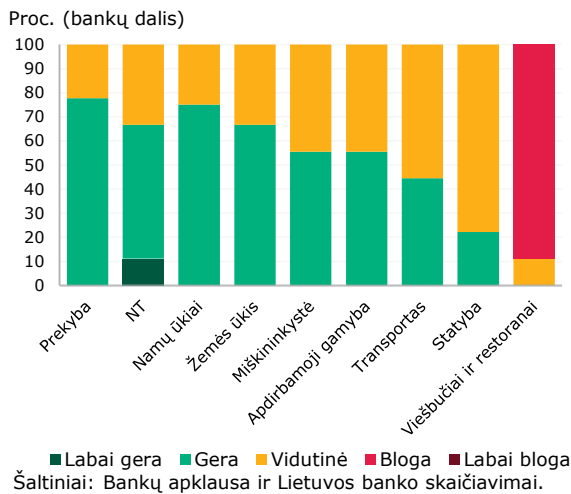
12 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis paskolų namų ūkiams paklausa (išskyrus įprastus sezoninius svyravimus)?

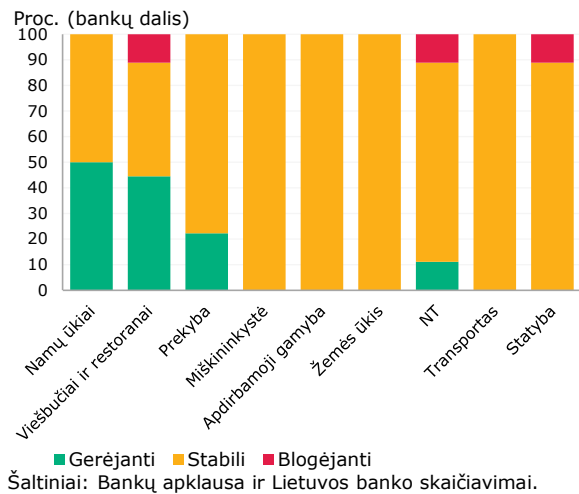
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai. Pastaba: „netaikytina“ reiškia, kad bankas neteikia to segmento paskolų.

SKOLININKŲ BŪKLĖS VERTINIMAS

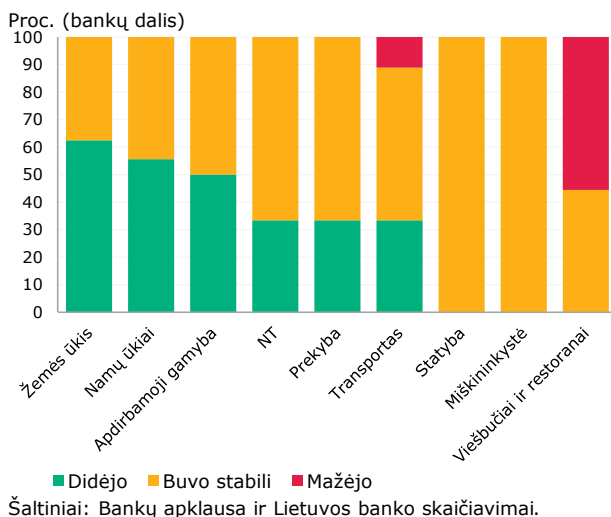
13 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinę būklę?

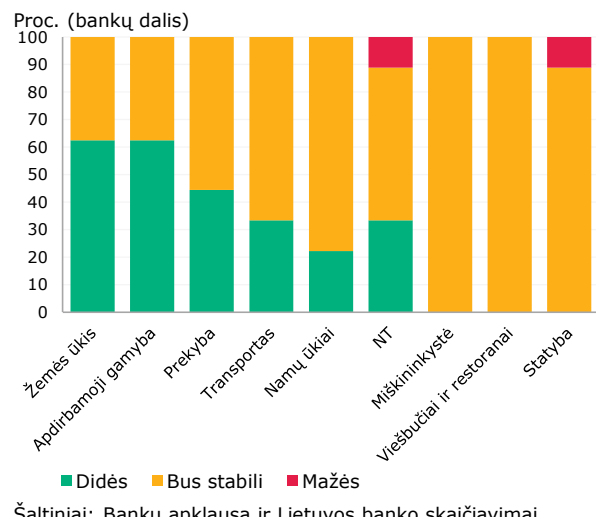
14 pav. Kaip vertinate įmonių (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkių finansinės būklės raidą?

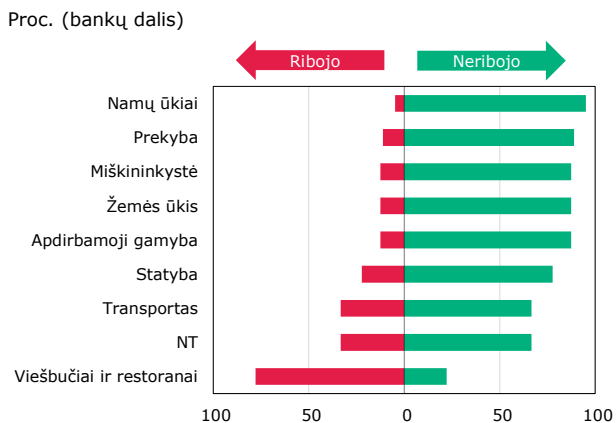
15 pav. Kaip per pastarąjį ketvirtį pakito bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

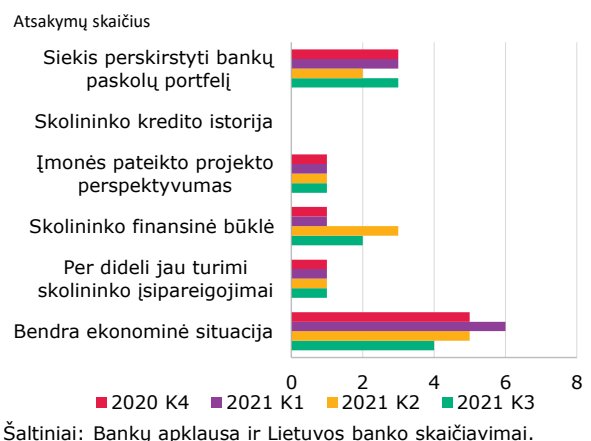
16 pav. Kaip per kitą ketvirtį pasikeis bankų konkurencija dėl skolinimo įmonėms (pagal ekonomines veiklas) ir namų ūkiams?

17 pav. Ar Jūsų bankas pastarąjį ketvirtį riboja paskolų teikimą kurios nors ekonominės veiklos įmonėms ar namų ūkiams?

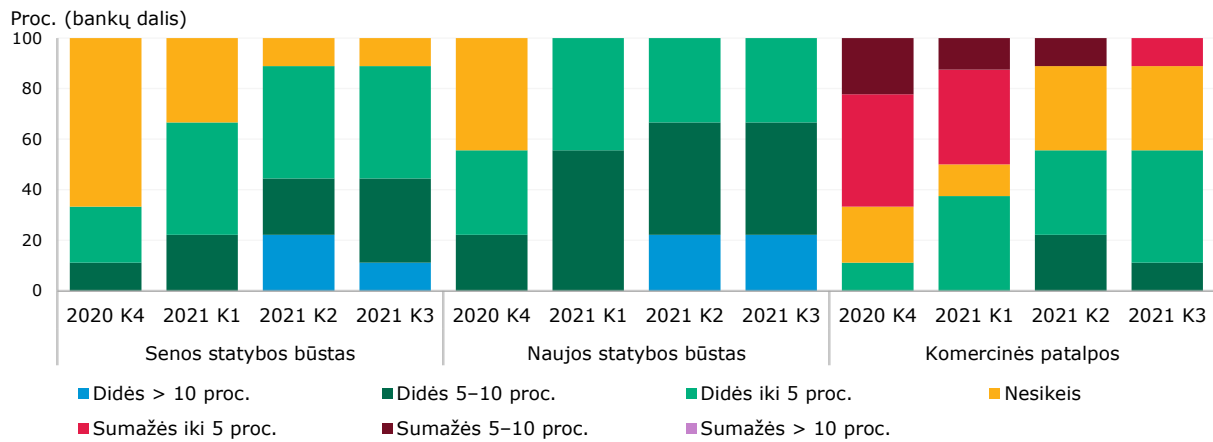

18 pav. Jeigu Jūsų bankas riboja paskolų teikimą, kokios priežastys paskatino tai daryti?

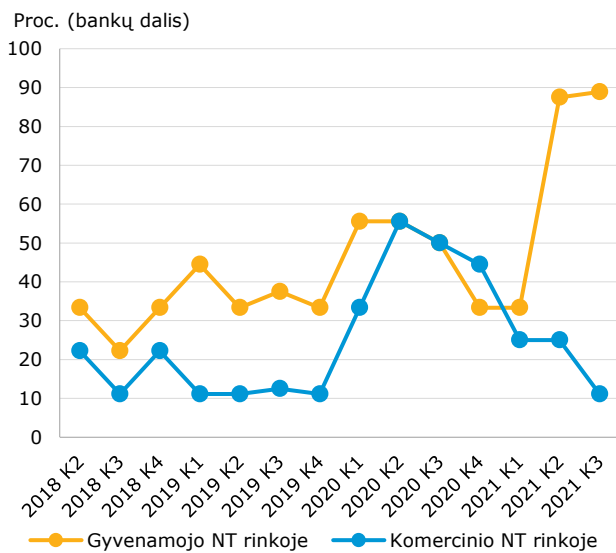
NEKILNOJAMOJO TURTO RINKOS RAIDA

19 pav. Kaip per artimiausius metus pasikeis NT kainos?

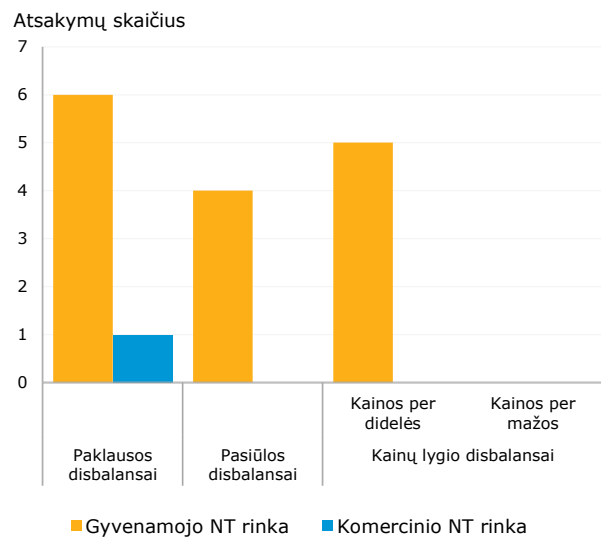
Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.

20 pav. Ar šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje?

Šaltiniai: Bankų apklausa ir Lietuvos banko skaičiavimai.
 Pastaba: bankų, išvelgiančių disbalansus NT rinkoje, dalis.

21 pav. Jei šiuo metu pastebite disbalansų NT rinkoje, ar tai yra paklausos, ar pasiūlos disbalansai?

Šaltinis: Lietuvos bankas.